

4. POKORA

Zdolność do pokory okazuje się tą cechą, która wyróżnia dojrzałych liderów. Zarówno pokora do uznania swoich słabości i błędów, jak i pokora względem Boga i Jego planów dla nas. Bycie pokornym to przeciwieństwo postawy pełnej pychy, a nie słabość i podporządkowywanie się innym.

- ➔ Ego i myślenie w kategoriach własnych korzyści jest znaczącą przeszkodą w stawaniu się dobrym liderem. Dbaj o to, by Twój sukces nie oddalił Cię od Boga.
- ➔ Pokorę rozwijamy w sobie w czasie trudności i posuchy. W trudnym czasie zaufaj Panu.
- ➔ Prawdziwy lider brudzi sobie ręce, nie bojąc się podjąć najgorszego zadania.

1. POSKRAMIANIE EGO

Pokora nie jest dziś specjalnie modnym słowem. Prędzej kojarzy się z czymś, co jest wyrazem słabości, braku siły, powodem zawstydzenia. Ludzie biznesu oczekują i pragną siły, kontroli, władzy. Ostatnią rzeczą, jaka pasuje do tego kontekstu, wydaje się być pokora.

Tymczasem **ludzie prawdziwie wielcy są jednocześnie pokorni i to ich wyróżnia od ludzi wielkich w swoim mniemaniu. Pycha i arogancja, nieumiejętność słuchania działa na innych odpychająco i nie zachęca do współpracy.**

Człowiek pokorny wie, że nie wszystko od niego zależy, potrafi przyjąć tę prawdę. Wie też, że może się mylić i że sukces zależy od pracy wielu.

Trzeba mieć pokorę, by dojrzeć i uznać swoje słabości.

Papież Franciszek jako wierny syn świętego Ignacego rozumie, że każdy człowiek wystawiony jest na pokusę wybuchającego egoizmu. (...) Od podobnych pokus nie jest wolny nawet sam papież.

Nie ma tygodnia, w którym papież Franciszek nie wspomniałby o walce o pokorę, nawiązując przy tym niekiedy do nauk swojego duchowego ojca, św. Ignacego, i do jego wyrazistych obrazów duchowego pola bitwy. Papież widzi, iż bitwa o kontrolę nad ego stała się dziś szczególnie zacięta.

Wokół nas pełno jest podniet zachęcających do odniesienia sukcesu, który skupia naszą uwagę wyłącznie na nas samych; brakuje natomiast zachęty do służby innym. Często ogranicza się ona do osobistych przekonań i postaw liderów.

Fragmenty książki: *Lider Papież Franciszek*, Chris Lowney

Pełne pokory podejście w duchu ignacjańskim uznaje, że przywódcy ostatecznie nie mają wpływu na rezultaty, a jedynie na swoje działania. Innymi słowy: mają wpływ jedynie na własny wkład. Z drugiej strony jest to podejście pełne optymizmu, ponieważ uznaje, że osobiste działania mogą mieć przemożny wpływ nie tylko w chwili obecnej, lecz także w przeszłości.

Być pokornym to naśladować Chrystusa, nie szukać własnej chwały, nie schlebować własnemu ego. W życiu zawodowym możemy wyrażać pełne pokory podejście w docenianiu wysiłku innych, w mówieniu „my” zamiast „ja”, w gotowości do uznania czyjegoś pomysłu za lepszy niż mój.

Postawa pokory przejawia się w uznaniu Boga za swego Pana, za dawcę wszystkich zasobów, talentów i aktywów, a w konsekwencji **uznaniu siebie jako zarządcy** udzielonych łask i dóbr, a nie ich właściciela.

NARZĘDZIA:

Jak pracować nad wykształceniem w sobie postawy pełnej pokory?

- **Doceniaj wkład innych osób**, wyróżniaj tych, którzy podejmują wysiłki.
- **Nie bój się przyznawać do błędów**, tworzysz w ten sposób kulturę otwartości i zachęcasz do innowacyjności – nie popełnia błędów ten, który nic nie robi.
- **Świadomie systematycznie ćwicz swoją pokorę** poprzez ustępowanie pola (np. ustąpienie miejsca w kolejce, przepuszczenie innego kierowcy etc.) oraz podejmowanie mało atrakcyjnych zadań, żeby zrównoważyć swoje „punkty siedzenia” (wolontariat, posługa „przy zmywaku” etc.).

Nic tak dobrze nie robi naszemu ego jak „zimny prysznic”!

2. DOŚWIADCZENIE PUSTYNI

Pokora niezwykle nam się przydaje w czasach kryzysu. Czy umiemy zaakceptować czas próby? W tym przypadku po raz kolejny możemy uczyć się od Jezuitów. Skutkiem ubocznym ich bezprecedensowego sukcesu była długa lista przeciwników Towarzystwa i chęć jego unicestwienia. Połączone siły wrogów doprowadziły ostatecznie do rozwiązania Towarzystwa Jezusowego. Fenomen tej organizacji polega na tym, iż czterdzieści lat później zakon się odrodził i z czasem osiągnął rozmiary przekraczające te sprzed rozwiązania.

I znów nasuwa się pytanie – jaka jest recepta na sukces?

Wytrwałość jest kluczowym elementem przywództwa jezuickiego. Chodzi o wierność przyjętym zasadom i wartościom.

Porażki są nieodłączną częścią biznesowego życia każdego przedsiębiorcy. Chodzi o to, by wyciągać z nich wnioski, uczyć się na błędach, powstawać i iść dalej, będąc mądrzejszym i lepszym liderem.

Jak postrzegamy czas próby, który pojawi się prędzej czy później? Czy stajemy w ufności przed Bogiem i staramy się ten czas dobrze wykorzystać, czy może buntujemy się, nie akceptujemy tej sytuacji, obrażamy się na Pana Boga?

Czy jesteśmy gotowi być z Nim na dobre i na złe?

NARZĘDZIA:

Jak trwać w wierze i w Bogu w momencie próby?

- **Módl się** jeszcze intensywniej. Przekierowuj swoją myśl z problemów własnych na Bożą wielkość i moc.
- **Czytaj Pismo Święte**, w szczególności historie biblijnych postaci, które mogą nas inspirować do wierności Bogu (Abraham, Hiob, Mojżesz).

- **Podjmij działania wbrew okolicznościom** – wydawać się to może absurdalne, ale w czasie posuchy dziękuj; w czasie suszy siej; dawaj, mimo że nie masz. Okazuj w ten sposób Bogu dowody swojej wiary i napełniaj się pokojem.
- **Zrób coś dobrego dla innych** – skupiaj się na innych ludziach, a nie na swoich problemach. Napełnisz się dobrą energią, która będzie Cię wzmacniała.
- **Otoczaj się ludźmi mocnymi w wierze.**

3. DYŻUR W PRALNI, CZYLI SZUKAĆ BOGA W TYM, CO NAJMNIEJ CHWALEBNE

.....

Człowiek, który jest teraz papieżem, był tak pokorny, że karmił świnie i prał ubrania alumnom, gdy był rektorem seminarium. I co z tego?

Ktoś inny powie: Gdybym powierzył mu pieczę nad seminarzystami, wolałbym, by fachowo i kompetentnie formował przyszłych liderów i księży, nie tracąc czasu na pranie. Tymczasem on właśnie formował liderów i księży. Seminarzyści musieli widywać ojca Bergoglię przy wykonywaniu tysiąca innych czynności – dlatego więc w pamięci utrwaliło im się właśnie karmienie świń i robienie prania?

Niewiele rzeczy cementuje naszą lojalność, tak mocno jak świadomość, że nasz szef nie jest primadonną, lecz częścią zespołu, kimś, kto nie tylko wymaga od nas poświęceń na rzecz innych, lecz sam je czyni.

Fragmenty książki: *Lider* Papież Franciszek, Chris Lowney

Najbardziej zapamiętujemy szefów, którzy dowiedli, że są częścią zespołu, brudząc sobie ręce.

Jak często spotykamy szefów, którzy rządzą zza biurka, zamknięci w swoich gabinetach z zabarykadowanym sekretarką dostępem? Czy sami cenilibyśmy takiego szefa?

INSPIRACJE

Z EWANGELII:

Należący do Jezusa Chrystusa ukrzyżowali swe ciało wraz z jego doznaniem i pożądaniami. Jeżeli dzięki duchowi żyjemy, to i według Ducha postępujemy. Nie bądźmy żądni pustej chwały, nie drażnijmy się wzajemnie, nie kierujmy się zawiścią jedni względem drugich. (Ga 5,24-26)

Awszyscy obleczcie się wzajemnie względem siebie w pokorę, bo Bóg wyniosł się sprzeciwia, a łaskę daje pokornym. (1 P 5,5)

Węźcie na siebie moje jarzmo i nauczcie się ode mnie, że jestem łagodny i pokorne serce, a znajdziecie odpoczynek dla dusz swoich. (Mt 11,29)

Starczy ci moja łaska, przecież moc w słabości dojrzeła. A zatem bardzo chętnie będę się chwalił raczej swymi słabościami, aby moc Chrystusa zamieszkała przy mnie. Z tej racji składam swoje oczekiwania w słabości, obelgach, udrękach, prześladowaniach, uciskach – dla Chrystusa. Gdy bowiem ja jestem słaby, wtedy staję się mocny. (2 Kor 12,9-10)

Za pełnię wesela uważajcie, moi bracia, gdy wystawiani jesteście na różne doświadczenia. Wiedzieć przecież powinniście, że próba Waszej wiary prowadzi do wytrwałości. Wytrwałość natomiast niech osiąga czyn dojrzały, abyście dojrzały byli i cali, w niczym nie wykazując braków. (Jk 1,2-4)

Umacniajcie się w Panu i w potęgze Jego mocy. Włóżcie na siebie pełny oręż Boży, abyście mogli się oprzeć podstępnyemu działaniu diabła. Musimy bowiem walczyć nie przeciw ludziom, lecz przeciw zwierzchnościom, przeciw władzom, przeciw rządowi ciemności tego świata, przeciw duchom zła na niebiosach. I właśnie dlatego weźcie oręż Boży, abyście w tym złym czasie byli zdolni oprzeć się i wytrwać, pokonaawszy wszystko. (Ef 6,10-13)

Bo przecież znacie życzliwość Pana naszego, Jezusa Chrystusa, że choć bogaty, dla was stał się ubogi, abyście wy dzięki owemu Jego zubożeniu stali się bogaci. (2 Kor 8,9)

Pan występuje przeciw ludziom butnym, a pokornych obdarza swą łaską. (Prz 3,34)

SŁOWO OD PAPIEŻA FRANCISZKA:

Liderzy muszą przekroczyć siebie i wznieść się ponad to, co papież Franciszek nazwał wieloma małymi i wielkimi bożkami, „które mamy i do których się uciekamy, u których szukamy naszego bezpieczeństwa i w których często je pokładamy. Są to bożki, które często ukrywamy. Może to być ambicja, karierowiczostwo, pragnienie sukcesu, stawianie siebie w centrum, skłonność do dominowania nad innymi, roszczenie, by być wyłącznymi panami naszego życia, jakiś grzech, do którego jesteśmy przywiązani i wiele innych”.

Fragment książki: *Lider Papież Franciszek*, Chris Lowney

Za każdym razem, gdy spoglądamy na Maryję, znów zaczynamy wierzyć w rewolucyjną moc czułości i miłości. W Niej dostrzegamy, że **pokora i delikatność nie są cnotami słabych, lecz mocnych**, którzy nie potrzebują źle traktować innych, aby czuć się ważnymi.

Evangelii gaudium, 288

Pokora i cichość są ramą życia chrześcijańskiego. Chrześcijanin zawsze tak postępuje, w pokorze i cichości.

Homilia w czasie Mszy świętej w Domu Świętej Marty,
„Błogosławiony wstyd”, 29.04.2013 r.

Pokora nie oznacza chodzić po ulicach ze spuszczonej oczami: nie, nie. Pokora to ta, której uczy nas Bóg, uczy nas Maryja, uczy nas Józef. Pokora – to postawa Jezusa, który umiera na krzyżu. I to jest złota reguła dla chrześcijanina: robienie postępów, rozwój i unizanie się. Nie można iść inną drogą...

Jeśli się nie unizam, Ty się nie unizas, nie jesteś chrześcijaninem.

Ale dlaczego muszę się unizić? Aby pozwolić, by cała miłość Boga przysłała tą drogą, która jest jedyną wybraną przez Niego – nie wybrał żadnej innej – i kończy się na krzyżu.

A potem w triumfie zmartwychwstania.

Homilia w czasie Mszy świętej w Domu Świętej Marty, „Złota reguła pokory”, 8.04.2013 r.

Kościół inspirujący się postacią Jana Chrzciciela: który istnieje, by głosić, by być głosem słowa, swojego oblubieńca, który jest słowem i by głosić to słowo aż po męczeństwo poniesione z rąk „największych pyszałków tej ziemi”.

(...)

On sam mówił w odniesieniu do swojej misji: „trzeba, aby On wzrastał, a ja żebym się umniejszał”. (...)

Jan Chrzciciel mógł się chętnie, czuć się ważny, ale tego nie robił: on „tylko wskazywał, czuł się głosem, a nie słowem”. To jest „sekret Jana”. Był człowiekiem, który „wyparł się samego siebie, aby słowo wzrastało”.

Homilia w czasie Mszy świętej w Domu Świętej Marty,
„Na wzór św. Jana Chrzciciela”, 24.06.2013 r.

Baranek nie jest władcą, ale jest uległy: nie jest agresywny, lecz nastawiony pokojowo, nie pokazuje pazurów ani zębów w obliczu jakiegokolwiek ataku, lecz znosi cierpienie i jest ustępliwy. I taki jest Jezus! Jezus jest jak baranek.

Co oznacza dla Kościoła, dla nas dzisiaj bycie uczniami Jezusa, Baranka Bożego? Oznacza **wprowadzanie niewinności w miejsce niegodziwości, miłości w miejsce siły, pokory w miejsce pychy, służby w miejsce prestiżu**. To jest solidna praca!

Anioł Pański, 19.01.2014 r.

Z DZIEDZICTWA JEZUITÓW:

➤ NAŚLADOWAĆ JEZUSA

Św. Ignacy chciał, by Jezuici byli pokorni, gdyż pokorny był Jezus, którego mieli naśladować. Próbował okiełznać ludzką skłonność do schlebiania własnemu ego przez pogoń za statusem społecznym, władzą i awansami.

➤ NIEPRZYWIĄZYWANIE SIĘ DO STANOWISK

Obowiązująca kadencyjność i zasady sukcesji w zakonie miały na celu nieprzywiązywanie się do stanowiska czy statusu, a także przeciwdziałanie zabieganiu o osobiste bezpieczeństwo. Po upływie kadencji nowe zajęcie

było przydzielane przez następcę na danym stanowisku. Chodziło o **przywiązywanie większej wagi do misji niż do statusu**.

➔ POKORNE POSŁUGI

Przed przyjęciem do zakonu wymagane było od kandydatów przejście przez sześć szczególnych prób: spędzenie jednego miesiąca na Ćwiczeniach duchownych, posługiwaniu w szpitalach przez miesiąc, pielgrzymowanie przez miesiąc bez pieniędzy, po powrocie – ćwiczenie się w wykonywaniu różnych niskich i pokornych posług, nauczanie dzieci, głoszenie kazań i spowiadanie. Wszystko po to, **aby się mogli bardziej unżyć i upokorzyć**, a przez to dać pewien dowód i pokazać, że się całkowicie wycofali z tego świata i z jego przepychu oraz próżności, by w pełni służyć swemu Stwórcy i Panu.

Przechodząc do spraw bardziej szczegółowych, spośród prób pokory i zaparcia się samego siebie oraz zajęć upokarzających i niskich, jakimi na przykład są: praca w kuchni, sprzątanie domu i spełnianie wszystkich innych posług, te ohotniej przyjmować wypada, przed którymi zmysły bardziej się będą wzdrygać, jeżeli mianowicie otrzymamy polecenie, by je wykonać.

Konstytucje Towarzystwa Jezusowego, 83

➔ POKORNA POSTAWA

Niech wszyscy jak najpilniej strzegą od wszelkiego nieładu bram zmysłów swoich, zwłaszcza oczu, uszu i języka. Niech trwają w pokoju i prawdziwej pokorze wewnętrznej, okazując ją w milczeniu, kiedy je zachować należy, kiedy zaś mówić trzeba, oględnością i zbudowaniem mowy, skromnością twarzy, powagą chodu i wszelkich ruchów, bez żadnego objawu zniecierpliwienia lub pychy. We wszystkim niech ustępują i życzą pierwszeństwa innym, uważając wszystkich w duchu, jakby byli ich przełożonymi, a na zewnątrz okazując im cześć i uszanowanie, jakiego się domaga stan każdego z nich, z prostotą i umiarem zakonnym. W ten sposób szanując jedni drugich, niech wzrastają w pobożności i chwałą Boga, Pana naszego, którego każdy niech się stara dostrzegać w drugim jako w Jego obrazie.

Konstytucje Towarzystwa Jezusowego, 250

Z bogactwa Kościoła:

➔ LITANIA O POKORĘ TOMASZA A KEMPIS

O, Jezu cichy i pokornego serca, wysłuchaj mnie.
Wyzwól mnie, Jezu, z pragnienia, aby być cenionym,
z pragnienia, aby być lubianym,
z pragnienia, aby być wysławianym,
z pragnienia, aby być chwalonym,
z pragnienia, aby wybrano mnie przed innymi,
z pragnienia, aby zasięgano mojej rady,
z pragnienia, aby być uznanym,
ze strachu przed poniżeniem,
ze strachu przed wzdargą,
ze strachu przed skarceniem.
ze strachu przed zapomnieniem,
ze strachu przed wyśmianiem,
ze strachu przed skrzywdzeniem,
ze strachu przed podejrzeniem.
I także, Jezu, daruj mi tę łaskę, bym pragnął...
aby inni byli więcej kochani niż ja,
aby inni byli wyżej cenieni ode mnie,
aby w oczach świata inni wygrywali, a ja bym przegrywał,
aby inni byli wybierani, a ja bym był pozostawiony,
aby inni byli chwaleni, a ja bym był niezauważony,
aby inni byli we wszystkim uznani za lepszych ode mnie,
aby inni mogli stać się świętszymi ode mnie,
o ile tylko ja będę tak święty jak powinienem,
Amen.